

sig af Godseiernes Interesse og troer, at denne kan findes varetagen i et Lovforslag som det, der foreligger os. Men det er ikke alene ham, jeg maa takke, men ogsaa andre af Rigsdagens Medlemmer, der paa et andet Sted have udtalt sig i samme Retning; jeg kan ikke tvivle om, at det er deres fulde Overbeviisning, og muligen kunne de ogsaa see klarere end Godseierstanden, der ikke selv viner den Fordeel for sig af den Udgang af denne Sag, som disse hæderlige Mænd have for Sie. Godseierstanden har virkelig ikke i de Forslag, der hidtil ere bragte frem i Rigsdagen om Fæstes Overgang til Selveiendom, fundet Noget, der ret har kunnet tiltale den. Det kan dog vel ikke tiltale Godseieren, at han med Hensyn til Afhændelsen af sin Eiendom sættes i en vis Umyndighedstilstand; at han selv ikke maa have nogen Indflydelse paa, hvad hans Eiendom skal koste, men at det derimod skal overlades til for ham ganske ubekjendte Mænd ved et Skjøn at afgjøre, hvad han maa faae for sin Eiendom; det mener jeg dog ikke er tiltalende.

Efter saaledes at have gjort denne Afregning med De Herrer, der have talt Godseiernes Sag, skal jeg tillade mig, ligesom flere Andre, at anføre nogle Ord om selve Sagen, som vel tildeels maa ansees for at være spildte, da Sagen allerede har været drøftet saaledes, at jeg antager, at enhver selvstændig tænkende Mand har fældet sin Dom. Det er ingenlunde min Hensigt at holde en Forsvarstale for Fæsteindretningen; thi, om jeg end ikke er uvidende om, hvilken Støtte det i betrængte Tider har været for Statsmagten saavel som for den mindre formuende Deel af Bondestanden, at der har været en saadan Fæsteindretning, saa tør jeg dog aldeles ikke tvivle om, at den store Mængde, der erklærer sig for den modsatte Anskuelse, at Institutionen nu har levet sin Tid, at den maa føres til Graven, og at man derved vil aabne Udsigt til, at en større Intelligents kan udbrede sig i den Kreds, hvor nu Fæstegodset hører hjemme, ogsaa har nogen Ret. Derved kan jeg dog ikke forbigaae at gjøre den Bemærkning, at jeg ofte har truffet paa ligesaa megen Interesse for Fædrenelandet, ligesaa megen Klarhed i Op-

fatning af Fædrenelandets Anliggender hos Fæstebonden som hos Selveieren og andre Classer i det borgerlige Samfund.

Naar jeg dernæst gaaer over til at omtale det Lovforslag, der ligger for os, da mener jeg, at man ved det skyder tilside en Retfærdighed mod Godseierne, og at man tillige forgriber sig paa Grundloven. Vel har jeg hørt og læst Meget om, at den Eiendomsret, som omtales i Danmarks Riges Grundlov § 87, aldeles ikke er den Eiendomsret, der finder Sted for dem, der eie et Fæstegods; men jeg har ogsaa hørt Paaastande i modsat Retning, og det forekommer mig — det er min Overbeviisning —, at de, der have fremført de sidst omtalte Paaastande, have havt meest Lov og Ret for sig. Jeg kan altsaa ikke mene, at man efter det første Punctum af Grundlovens § 87 kan være berettiget til at gjennemføre en Evangslov. Jeg maa derfor gaae over til at søge Berettigelsen dertil i det andet Punctum, der indeholder, at den er tilstede, naar det klart er paaviist, at Almeenvellet fordrer det. Hvis det nu forholdt sig saaledes, at Danmarks Forder alene vare uddeelte mellem de store Eiendomsbestodere og Fæstebønder, — ja, jeg troer da, at man maatte svare, at Almeenvellet fordrer, at disse Forhold forandredes; men saaledes seer det paa ingen Maade ud. Forderne ere deelte i flere forskjellige Eiendomme af meget forskjellig Størrelse og Art; der findes de saakaldte Herregaarde, som jeg nu vil kalde Aulsgaarde, og der findes Bøndergaarde, som da deels ere i Selveieres, deels i Fæsteres Bestodelse; der gives altsaa Eiendomme af forskjellig Størrelse og Art, af hvilke enhver Borger i Staten efter sin Dygtighed og sine Formuesomstændigheder kan søge sit Erhverv. Stod Forholdet i dette Overgangsled nu saaledes, at Fæstegodset overveiede talte de fleste Besiddere, og at Selveiendom var en Sjældenhed, saa var det en anden Sag. Der har virkelig været en Tid, da den offentlige Mening udtalte sig saa løst om disse Forhold, at man næsten maatte troe, at man tog fejl, naar man havde i Grindring, at der dog ogsaa gives Selveiendom i Danmark. Imidlertid, det er jo kun en Wildfarelse, naar man har ladet sig bringe til at glemme, at den største Deel af